

TUSSEN VIER EN VIJF

enkele suggesties om een teamvergadering te beginnen

Na een lange en niet zelden zware schooldag volgt nog een teamvergadering - van vier tot vijf. Hoewel de laatste tijd steeds vaker onder leerkrachten een authentieke behoefte aan spiritualiteit, bezinning en zingeving gesignaleerd wordt, valt het dan niet mee om open te zijn en geïnspireerd te worden. En evenmin valt het op zo'n moment mee om inspiratie wakker te maken en bezieling over te dragen. We vroegen een aantal districtskatecheten naar hun aanpakken van teamvergaderingen, die door henzelf, maar vooral ook door de leerkrachten als inspirerend werden ervaren.

Stil worden om te beginnen

Liduïen Willemsen is districtskatechete in de regio 's-Hertogenbosch. Ze begint teamvergaderingen graag met een moment van stilte, om na een drukke werkdag de aandacht even op iets anders te richten, los te komen van de klas en de beslommingen van de dag. Ze vertelt over een teamvergadering, die ze begon met het aansteken van een kaars. "Toen de teamleden allemaal een plaatsje hadden gevonden, de koffie ingeschonken was en sommigen zich nieuwsgierig afvroegen wat toch wel de betekenis mocht zijn van die mooie kaars midden op tafel, stak ik deze heel bewust aan. Ik vroeg iedereen eens rustig in het licht van de kaars te staren en te reageren. Wat lacherig kwam de eerste reactie: 'Als het buiten wat donker weer is, steek ik thuis binnen ook een waxine-lichtje aan; maar dat betekent verder niets, hoor!' 'Nou', sloot een ander daarbij aan, 'een lichtje kan de plaats innemen van de zon die je mist...' Een gevoel, dat herkenning bij anderen opriep: licht geeft immers warmte, een positief puntje in donkere dagen. Vanuit deze gedachten gingen we geleidelijkaan dieper. Zoals: wanneer je je machteloos voelt bij iemand, die ongeneeslijk ziek is, 'helpt' een kaarsje bij Maria wel eens. Je kunt er even stil worden en nadenken over de dingen die je belangrijk vindt in je leven. Een van de leerkrachten vertelde, dat ze regelmatig met haar eigen kinderen naar de Sint Jan (de kathedraal in 's-Hertogenbosch) ging om zo'n kaarsje op te steken. Toen haar zoontje vroeg, of Maria al die wensen en vragen toch wel kon onthouden, bedacht hij zelf al het antwoord: 'Jezus zal haar daarbij wel helpen, nietwaar?' Ik vond het opmerkelijk, dat alle leerkrachten heel serieus luisterden naar het verhaal van hun collega; en bovendien merkte ik, dat zij zelf verrast en verbaasd waren over zoveel devotie, zeg maar: spiritualiteit in hun eigen team."

Leren stil worden: dat kan ook heel goed door het aandachtig bekijken van een foto. "Toen ik met mijn collega de advent en Kerstmis aan het voorbereiden was met een team", vertelt Liduïen Willemsen, "hebben we gewerkt met een foto. Een foto waarop mensen op de vlucht stonden afgebeeld, met daartussen heel vaag het beeld van de vluchtende Maria, Jozef en het kind Jezus. Het duurde even voordat de teamleden dat detail zagen. Na een moment van stilte, stelde ik de vraag, wat dit beeld zoal opriep bij iedereen. De een zag op de foto mensen op de vlucht, moedeloos en zonder gezicht, maar toch met hoop op de toekomst. Iemand anders zag er een gordijn in, dat open werd geschoven: het licht breekt door. Het werken met een dergelijke foto biedt dus een uitstekende mogelijkheid om goed naar elkaar te luisteren elkaar serieus te nemen en aan te vullen."

Luisteren naar geluiden, naar je eigen adem en je gedachten de vrije loop laten: ook daardoor kun je leren stil te worden. Liduïen Willemsen bracht aan het begin van een teamvergadering eens een cactuspijp mee, gevuld met gedroogde pitten. "Wanneer je met zo'n stok beweegt, kun je met enige fantasie het geluid van stromend water, een waterval of een kabbelend beekje horen. Zo'n voorwerp blijkt een prima middel om stil te worden, door er aandachtig en intensief naar te luisteren. Sommigen voelden zich als op vakantie, anderen waanden zich in een

sprookjeswereld. Zo ontstaat een ontspannende sfeer, die voor enkelen zelfs het gevoel gaf op zo'n moment te kunnen bidden. 'Bidden? Daar heb ik meestal geen tijd voor... Maar als je die tijd wél neemt en probeert stil te worden, ja... dan zou je inderdaad kunnen bidden'. Zo'n ervaring blijkt dan een wondere ontdekking te zijn, die uitnodigt om een dergelijke stilte-oefening ook met kinderen in de klas te doen. Sommige kinderen maakten naderhand enthousiast de cactuspijp thuis na en brachten deze mee naar school!"

Het verhaal achter de dingen

'Waar sta jij voor op school, waar maak jij je sterk voor, wat vind je belangrijk om je voor in te zetten'? Om een gesprek over dit soort vragen op gang te brengen, vroeg Jos van Hulsen - districtskatecheet in Woerden - de leerkrachten iets mee te nemen naar de teambespreking: een voorwerp dat hen dierbaar was en waar een verhaal aan vastzat. Op die manier kon iedereen vooraf met zijn/haar gedachten bezig zijn rond het onderwerp. Jos van Hulsen: "Iedereen was natuurlijk nieuwsgierig naar wat anderen zoal mee zouden brengen, en wat ze erbij te vertellen hadden. Het werd een bonte verzameling van uiteenlopende voorwerpen: posters, foto's, tekeningen van personen en schrijnende toestanden; brieven, krantenknipsels, spreuken, boeken, een bloem, een 'gouden' ei, een geboortelepels, muziek, het logo van de school. Uiteraard hing het vooral van het onderlinge vertrouwen af, hoe persoonlijk de verhalen waren. Dat is in ieder team weer verschillend. De gesprekken gingen met name over open staan en respect tonen voor anderen, je veilig voelen, kinderen veiligheid bieden, aandacht voor 'het kleine', laten zien wie je werkelijk bent, op zoek gaan naar jezelf en de ander, recht doen, elkaar dragen en voeden, onderlinge samenwerking, er zijn voor de ander, beschikbaarheid. De verhalen die elkaar verteld werden getuigden van een grote betrokkenheid. De gesprekken die zo ontstonden waren zeer levendig, zonder in een strijddebat te vervallen. En natuurlijk was er ook een enkeling die niets bij zich had, of wat vertelde bij zijn sigarettenaansteker."

Waarden-lijst

Een lijst van ruim tachtig waarden (*zie kader*) was voor Huub Eggen - districtskatecheet in Veghel - een goed hulpmiddel om een thema-bespreking over waarden/normen en belonen/straffen op gang te brengen. Huub Eggen begon eerst met een korte inleiding op het onderwerp en liet vervolgens iedereen uit een lijst van waarden voor zichzelf een keuze maken voor de tien belangrijkste. "Vervolgens heb ik het team opgesplitst in drie groepen (onder-, midden- en bovenbouw) van vijf à zes teamleden. Ieder groepje kreeg de opdracht van de tien eerder gekozen waarden er drie toe te lichten en te verdedigen tegenover de anderen. De bedoeling was om uit ieder van die groepjes weer een lijstje van tien waarden samen te stellen, waar iedereen zich in zou kunnen vinden. Daarbij ging het uiteraard om de argumentatie naar elkaar over de te kiezen waarden en de haalbaarheid ervan. Daarna werden de drie lijstjes plenair met elkaar vergeleken en bij elkaar gebracht. Zo ontstond uiteindelijk een definitieve lijst van door het team zelf gekozen, na te streven waarden in de school." Een beproefd instrument, aldus Eggen, om voor een thema als 'belonen en straffen' de waarden waarvoor je als team wilt staan concreet te vertalen in normen en gedragscodes voor leerkrachten en leerlingen.

WELKE WAARDEN VIND IK BELANGRIJK?

- aandacht voor de ander
- aandacht voor het religieuze
- aandacht voor de zwakken en onderdrukten
- anderen kansen geven
- begrip voor elkaar
- beleefdheid
- bescheidenheid
- bevestiging van anderen
- bewustwording
- dankbaarheid
- delen
- democratische houding
- dialoog kunnen voeren
- eenvoud
- eerlijkheid
- elkaar accepteren
- geen discriminatie
- geen concurrentie
- geen misbruik maken
- geestkracht
- geest van vrijheid
- geloof in de toekomst
- geloof in verbetering van de wereld
- geloof in verandering
- geloven
- gelukkig zijn
- gelijkwaardigheid
- gemeenschapszin
- gerechtigheid
- gericht op emancipatie
- geweldloosheid
- hulpvaardigheid
- innerlijkheid
- inzet voor de toekomst
- ijver
- jezelf zijn
- creatief zijn
- kunnen bezinnen
- kwetsbaar kunnen opstellen
- leren omgaan met kritiek
- liefde
- medemenselijkheid

- mondigheid
- openheid
- orde
- positief-kritisch denken/houding
- positief zelfbeeld
- rechtvaardigheid
- respect voor anderen
- rolpatronendoorbrekend
- rust
- samenwerking
- schoonheid
- sociaal contact
- solidariteit
- stilte
- tevredenheid
- trouw
- verantwoordelijkheid
- verbondenheid
- verdraagzaamheid
- vergevingsgezindheid
- vertrouwen
- verwondering
- vrede
- vriendelijkheid
- vriendschap
- vrijheid
- weerbaarheid
- willen luisteren en zien
- zelfbeheersing
- zelfkennis
- zelfkritiek
- zelfontdekkend
- zelfontplooiing
- zelfredzaamheid
- zelfstandigheid
- zelfvertrouwen
- zin van het leven zoeken
- zorg voor de ander
- zorg voor jezelf
- zorg voor de wereld

KRUIS IN
BOVENSTAANDE LIJST
DE TIEN WAARDEN AAN
DIE JIJ HET
BELANGRIJKST VINDT!

Jaarritme en christelijke feesten

De districtskatecheten Marjolein van Hall (Boxtel) en Jo Cörvers (Waalwijk/Kaatsheuvel) werkten het onderwerp *Jaarritme en christelijke feesten* uit en voorzagen het van praktische werkvormen voor teambegeleiding. Waarom? "De manier waarop wij omgaan met de tijd en deze meten, indelen en beleven, laat een dubbelheid zien. Aan de ene kant hebben we voor het bijhouden en meten van de tijd een heel rechtlijnig idee: we gaan steeds vooruit en herhaling is niet mogelijk. Aan de andere kant is de manier waarop we de tijd indelen juist niet zo rechtlijnig. We laten ons meenemen op het cyclisch ritme van de natuur en de kosmos: de dagen van de week, de maanden van het jaar, de zon en de maan die de datum van sommige van onze feesten bepalen, en de eeuwige wisseling van de seizoenen. Die voortdurende cirkelgang brengt structuur aan in ons leven en geeft houvast bij het voortgaan van de tijd. Hij geeft ons ook de mogelijkheid om belangrijke momenten uit ons verleden te verwerken. Door de herhaling van de jaarcyclus kunnen we die momenten hernemen, ze herdenken en vieren."

Om zo'n thema met elkaar in het team te bespreken, zouden drie bijeenkomsten gepland moeten worden.

"In de eerste bijeenkomst", zeggen beide districtskatecheten, "kun je je dan verdiepen in de verschillende jaarritmen die ons leven bepalen. Met behulp van een grote vijf-ringenschijf (*zie afbeelding*) en 'feesten-kaartjes' vullen we met het team de cirkels van ons leven al wat in. We beginnen met de feesten in ons persoonlijk leven, de gevolgd door feesten die direct verband houden met het schoolleven, en de feesten met een religieuze achtergrond of oorsprong en christelijke feesten. In de eerste bijeenkomst kun je gezamenlijk een gesprek voeren over het belang van ritme in je eigen leven en in dat van de kinderen. Bovendien is het goed om daarbij ervaringen uit te wisselen over vieren."

In een tweede bijeenkomst kan dieper ingegaan worden op de feesten van de herfst- en kersttijd, waarbij met name de symbolen en verhalen een belangrijke rol spelen. In die bijeenkomst kunnen ook de mogelijkheden bekeken worden hoe daaraan in de verschillende groepen vorm aan gegeven kan worden. Hetzelfde kan - in een derde bijeenkomst - worden gedaan met betrekking tot de voorjaarsfeesten en Pasen; en aan de 'lastige' feesten Hemelvaart en Pinksteren.

Is dat nou alles?

Tot zover deze verhalen van enkele districtskatecheten. Misschien roepen ze enkel maar de vraag op: Is dat nou alles? Maar mogelijk zetten ze wel aan tot denken, maken ze wel eigen creativiteit los, inspireren ze tot bezielende eigen aanpakken. Bovendien lijkt het goed te bedenken, dat de gouden succesformule waarschijnlijk niet bestaat. Processen als deze zijn moeilijk onder te brengen in een gedetailleerd draaiboek; 'het gebeurt of het gebeurt niet'. Waar dat aan ligt, is niet te grijpen of te plannen. Toch maakt het uit wát je doet: je creëert voorwaarden om elkaar te inspireren. En tussen vier en vijf is het overal en telkens weer anders.